

**ПРОЕКТ
„ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ В ПОЛИЦИЯТА”**

**НАЦИОНАЛЕН ДОКЛАД ПО ПРОЕКТ
„ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ В
ПОЛИЦИЯТА” ЗА ПЕРИОДА ЮНИ 2007 Г.-
АВГУСТ 2008 Г.**

Съдържание:

<i>I. Резюме</i>	<i>стр. 3</i>
<i>II. Представяне на проект „Гражданско наблюдение в полицията“</i>	<i>стр. 4</i>
<i>III. Статистика за осъществените наблюдения за периода юни 2007 г. - август 2008 г.</i>	<i>стр. 4</i>
<i>IV. Констатации на гражданските наблюдатели. Проблемни области:</i>	
<i>1. Достъп до правна помощ</i>	<i>стр. 5</i>
<i>2. Достъп до медицинска помощ</i>	<i>стр. 8</i>
<i>3. Осигуряване на храна на задържаните лица</i>	<i>стр. 9</i>
<i>4. Осигуряване на преводач на задържаните чуждестранни лица</i>	<i>стр. 10</i>
<i>5. Сигнали за злоупотреба със сила от страна на полицейски служител</i>	<i>стр. 12</i>
<i>6. Човешки ресурси в РПУ</i>	<i>стр. 14</i>
<i>7. Организация и управление на помещенията</i>	<i>стр. 15</i>
<i>8. Поддържане на документи и регистри</i>	<i>стр. 22</i>
<i>V. Препоръки</i>	<i>стр. 24</i>
<i>VI. Добри практики</i>	<i>стр. 27</i>
<i>VII. Приложения</i>	<i>стр. 28</i>

I. Резюме

Проект „Гражданско наблюдение в полицията” се осъществява от Институт „Отворено общество” – София, по одобрена от Генерална дирекция „Полиция”¹ методология и цели изграждане на доверие между полицията и местната общност и осигуряване на прозрачност на полицейската институция. В основата си практиката на гражданско наблюдение се изразява във възможността граждани да посещават местата за задържане в РПУ без предварително предупреждение.

От наблюдаваните общо 14 показателя² по проекта **по пет е констатирано подобрене в сравнение с началото на проекта през юли 2007 г.** Те са свързани с информираността на задържаните за правата им, осигуряване на храна в рамките на 24-часовото задържане, отношение на полицейските служители към задържаните лица, воденето на документацията и поддържането на хигиена в РПУ.

Частично подобрене има по шест от показателите. Това са подобряване на материално-битовото състояние и оборудване на местата за задържане, обособяване на обслужващи помещения и на отделни помещения за настаняване на мъже, жени, непълнолетни и др. **Въпреки частичния напредък срокът 01.01.2009 г. за отстраняване на несъответствията с нормативните изисквания на Инструкция №Із-2451/29.12.2006 г. няма да бъде спазен и това означава, че на практика от началото на следващата година голямата част от сградите на РПУ в наблюдаваните градове няма да отговарят на правната рамка.** Частично развитие е регистрирано и по отношение на критериите „Достъп до правна помощ” и „Сигнали за злоупотреба със сила”.

По три от показателите няма промяна. Това са условията на работа на полицаите, осигуряване на медицинска помощ и преводач на задържаните.

Като нов актуален проблем се очертава голямото текучество на кадри в структурите на полицията на територията на Столична дирекция „Полиция”. Липсата на достатъчен щат води до повишаване на стреса поради по-голямата натовареност на служителите, намаляване на мотивацията им за работа в МВР и се отразява пряко върху качеството на полицейската работа, тъй като опитни и обучени кадри напускат системата.

¹ За целите на това изложение ще бъдат използвани наименованията на структурите на МВР преди промените от ДВ, бр. 69 от 2008 г. в ЗМВР, тъй като те бяха валидни през две трети от проектната реализация.

² Виж Приложение 1 за детайлно описание на критериите.

II. Представяне на проект „Гражданско наблюдение в полицията”

Проект „Гражданско наблюдение в полицията” се осъществява от Институт „Отворено общество” – София, по одобрена от Генерална дирекция „Полиция” методология и цели изграждане на доверие между полицията и местната общност и осигуряване на прозрачност на полицейската институция. В основата си практиката на гражданско наблюдение се изразява във възможността граждани да посещават местата за задържане в РПУ без предварително предупреждение. Проектът се реализира в градовете София, Пловдив, Варна, Бургас и Плевен.

Гражданските наблюдатели са доброволци, които са преминали през селекция и обучение в метода на гражданско наблюдение. Екипи от граждански наблюдатели осъществяват наблюдение в РПУ въз основа на предварително одобрен график, информация за който имат само участниците в проекта. Доброволците осъществяват наблюдение върху местата за задържане, говорят със задържаните (когато са съгласни) за условията за задържането им, наблюдават общото отношение на съответното звено към гражданите. В комуникацията си с полицейските служители доброволците могат да обсъждат проблемите във връзка с отношенията граждани-полиция и да предлагат способности за подобряване на сътрудничеството. Въз основа на осъществените наблюдения доброволците попълват екипни доклади. Екипните доклади отразяват факти, констатирани по време на наблюдението.

Ежемесечно координаторът на проекта изготвя обобщени доклади, като копие от тях се предава на директора на съответната Областна дирекция „Полиция” и на гражданските наблюдатели. На всеки три месеца се изготвят тримесечни аналитични доклади, които освен на ОДП се предават и на други заинтересовани страни и се популяризират сред обществеността.

III. Статистика за осъществени наблюдения за периода юни 2007 г.-август 2008 г.

В рамките на периода септември 2007 г.-август 2008 г. са извършени общо 800³ посещения в 41 РПУ на територията на градовете София, Пловдив и Плевен и Областна дирекция „Полиция” във Варна и Бургас.

Наблюденията на гражданските наблюдатели през отчетния период са направени в различно време, като 587 посещения са в интервала 7.00 и 19.00 часа и 213 – в интервала 19.00 и 7.00 часа. Броят на посещенията през работните дни е 544, а през почивните дни са осъществени 256 посещения. За периода на осъществяване на проекта са проведени интервюта с общо 249 задържани лица. Посещенията са извършвани без предварително уведомяване на ръководството и служителите на РПУ, в различно време и от различни екипи граждански наблюдатели съгласно методологията на проекта и правилата за извършване на гражданските наблюдения.

³ Виж Приложение 2 за по-подробна информация по отношение на извършените наблюдения.

IV. Констатации на гражданските наблюдатели. Проблемни области.

1. Достъп до правна помощ

Ø Информираност на задържаните лица за правото им на безплатна правна помощ

В периода на осъществяване на проекта се очертава ясна тенденция на **подобряване на информираността на задържаните лица за правото им на безплатна правна помощ по време на полицейското задържане за 24 часа**. Гражданските наблюдатели регистрират напредък в това отношение и в РПУ на територията на София и Пловдив, където в началото на проекта (юни 2007 г.) на задържаните лице не се разясняваше устно възможността за получаване на безплатна правна помощ. Това положително развитие се дължи на взетите под внимание констатации в месечните обобщени доклади от ръководството на регионалните дирекции и активната роля на дежурните офицери в това отношение.

Ø Регистрирани посещения на адвокат

В РПУ на територията на Плевен и Пловдив за целия период на осъществяването на проекта не е регистрирано нито едно посещение на служебен или упълномощен адвокат към момента на посещенията на гражданските наблюдатели. На територията на ОДП – Бургас, в Книгата за проведените свиждания, получените вещи и хранителни продукти са регистрирани множество посещения на адвокати в РПУ, но тъй като това не е специален регистър за предоставянето на правна помощ, в него не се отразява дали адвокатите са договорни или служебни. По този начин не може да се констатира какъв адвокат предоставя правна помощ на задържаното лице и предоставена ли е в крайна сметка правна помощ или не. За периода юни 2007-август 2008 г. в София са отчетени две посещения на упълномощени защитници и три случая, в които задържаните лица са изчаквали пристигането на дежурни адвокати.

Регистрирани са два случая, в които е осигурена служебна защита в РПУ във Варна, което представлява **частичен напредък по показателя „достъп до правна помощ” в сравнение с началото на проекта.**

Липсата на информация за посещенията на адвокатите, кога са уведомени, кога са се явили в РПУ, какъв адвокат е пожелало задържаното лице се дължи **на пропуск в нормативната уредба**, регламентираща документацията по задържането. Няма изискване за водене на специализиран регистър или формуляр, чрез който да се констатира дали полицейският служител се е свързал с адвокат и дали той е отказал по някаква причина.

Добра практика:

В 4-о РПУ в Пловдив е въведена система, чрез която се регистрира в колко часа е бил извикан адвокатът и какъв е неговият отговор. Ако задържаното лице е посочило, че желае упълномощен или служебен адвокат, след обаждане по телефона от страна на задържаното лице или полицейския служител съответната обратна връзка от адвоката и часът на неговото посещение се записват в декларацията за запознаване с правата на задържаното лице.

Ø Наличие на различни практики по отношение на предоставянето на правна помощ в РПУ

От реализирането на проекта става ясно, че липсва единна практика за предоставяне на правна помощ в рамките на 24-часовото полицейско задържане. Процедурите са различни дори в РПУ в един и същ град. Различията са по отношение на това къде се съхраняват списъците с дежурните адвокати, дали задържаните лица имат достъп до тях или само полицейските служители, с кого се осъществява контакт – с дежурен адвокат или с адвокатския съвет. Различни практики има и по отношение на това кой осъществява контакт със съответния адвокатски съвет или дежурен адвокат – задържаното лице или полицейският служител.

В началото на проекта в РПУ в София често липсват актуални списъци с дежурни адвокати, предоставени от Адвокатската колегия. **Към август 2008 година във всички посетени РПУ има списъци.** Изключение прави РПУ във Варна, където при поискване от страна на гражданските наблюдатели полицейските служители срещат трудности с намирането на тези списъци. Това поставя въпроса как на практика се осъществява изборът на служебен адвокат за задържаните.

Ø Лимит на телефонните обаждания в РПУ

От началото на проекта през месец юли 2007 г. не се наблюдава промяна по отношение на проблема със съществуващите лимити на телефонни обаждания в РПУ на територията на всички наблюдавани РПУ. Телефонните лимити са определени на базата на неактуална към момента инструкция от 1993 година, което често води до употребата на личните мобилни телефони на полицейските служители или на задържаните лица. Регулярна практика е да се доплащат разликите между определения лимит и проведените разговори от дежурните телефони от страна на полицейските служители. Тези ограничения възпрепятстват свързването както с адвокати, така и с роднини на задържаните лица.

Ø Липса на обособени помещения за свиждания и срещи с адвокат

Масовата липса на обособени помещения за свиждане и срещи с адвокат в РПУ е предпоставка за нарушаване на тайната на кореспонденцията между адвокат и клиент и поставя под съмнение ефективността на предоставяната правна помощ. Въпросът за липсата на обособени помещения за свиждане и срещи с адвокат ще бъде разгледан по-подробно в част „Организация и управление на помещенията”.

Ø Неэффективен механизъм за координация между адвокатските съвети и полицията при предоставянето на правна помощ

Във Варна и в София гражданските наблюдатели отбелязват като проблем същественото забавяне при осигуряването на служебен защитник. Съгласно получената информация служебните адвокати често отказват, оправдавайки се с ангажираност, отсъствие от града или не отговарят на телефонното позвъняване. Това налага да се търси друг адвокат от списъка, което от своя страна води до забавяне, натоварване с телефонни разговори, а нерядко, докато това продължава, настъпват и обстоятелства за освобождаване на задържаното лице.

След проведени интервюта с полицейските служители в РПУ – Малко Търново, доброволците са установили, че в РПУ имат проблем с осигуряването на дежурни адвокати. Това се дължи на факта, че в града има малко адвокати и се ползват услугите на адвокати от Бургас, които невинаги се отзовават. **До приключването на проекта не са взети мерки от страна на ОДП – Бургас и на местната адвокатска колегия, да бъде променена тази практика.**

Ø Липса на убеденост от страна на полицейските служители в смисъла от предоставяне на правна помощ в рамките на полицейското задържане за 24 часа

Проблем при предоставянето на правна помощ на задържаните лица представлява фактът, че самите полицейски служители в немалък брой случаи сами са убедени, че за 24 часа няма смисъл да се вика дежурен адвокат. В РПУ в София при интервю с полицейски служител по повод задържано лице дежурният офицер твърди, че се налага да бъде извикан адвокат само когато се повдигне обвинение на задържаното лице. В Пловдив наблюдателите отбелязват, че честа практика е дознателят да вика адвокат тогава, когато задържаното лице ще бъде подложено на разпит, или в случаи, когато самият той прецени за удачно.

Всички тези проблемни области водят до извода, че въпреки частичния напредък достъпът до правна помощ при полицейското задържане все още е ограничен. Констатираните проблеми по отношение предоставянето на правна помощ на задържаните лица са в нарушение на чл. 6, т. 3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, в който е записано, че *„Всяко лице, обвинено в криминално престъпление, има в частност следните права... да се защитава лично или да ползва адвокат по свой избор; ако не разполага със средства за заплащане на адвокат, да му бъде предоставена безплатно служебна защита, когато го изискват интересите на правосъдието”*. Нарушава се и чл. 30 от Конституцията на Република България, който гласи, че *„Всеки има право на адвокатска защита от момента на задържането му или на привличането му като обвиняем”, както и член 63 от Закона за Министерството на вътрешните работи, в който се казва: „От момента на задържането си лицето има право на защитник.”* Според чл. 14 на Инструкция №1 3-2451 от 29.12.2006 г. за реда за действие на полицейските органи при задържане на лица в структурните звена на МВР, за оборудването на местата за настаняване на задържани лица и реда в тях *„Незабавно след задържането лицето се запознава с основанията за задържането му и предвидената в закона отговорност и му се разясняват неговите права”,* като ал. 2. гласи: *„...(правото) на адвокатска защита и право да поиска назначаване на защитник по реда на Закона за правната помощ”*.

2. Достъп до медицинска помощ

През целия период на осъществяване на проекта задържаните лица са били уведомявани за правото си на медицинска помощ и полицейските служители са съдействали за предоставянето ѝ. Във всички РПУ на територията на ОДП – Варна, и Бургас, София, Плевен и Пловдив осигуряването на медицинска помощ става чрез **центровете за спешна медицинска помощ и спешните отделения към многопрофилните болници (ЦСМП)**. Задържани лица с физически травми, както и такива в кризисно здравословно състояние обикновено се конвоират от полицейските служители до спешен център. След медицинската интервенция полицейските служители конвоират лицето обратно до съответното РПУ. Полицейските служители твърдят, че вместо на личните лекари се разчита основно на центрите за спешна и неотложна помощ дори и когато задържаните лица имат леки оплаквания, което натоварва бюджета на МВР. Това води и до нерегулярно попълване на Книгата за извършените медицински прегледи, тъй като лекарите бързат за следващо повикване.

Основни нерешени проблеми по отношение на осигуряването на медицинска помощ остават:

- Ø Липсата на подзаконова регламентация, която да урежда въпроса за това кой лекар трябва да бъде потърсен и кой следва да заплати прегледа при лица, получаващи постоянно лечение (диабетици, астматици и пр.), които при задържане би трябвало да бъдат консултирани от съответен специалист. Прегледът може да се заплати както от НЗОК, когато лицето е осигурено и се потърси общо практикуващ лекар, при когото то е регистрирано, така и от бюджета на МВР, тъй като съществува ведомствена медицинска служба.
- Ø Заплащането на лекарите, когато става въпрос за здравно неосигурени лица.
- Ø Настаняването на наркозависими или заразоболни в общите помещения поради липсата на достатъчно помещения за настаняване на задържани лица.
- Ø Липсата на предпазни средства – медицински ръкавици и/или медицински маски, които да са на разположение на служителите при работа със заразоболни лица.
- Ø Задържането на лица в състояние на невменяемост поради психично разстройство.

В резултат на предприетите мерки в отговор на препоръките по проекта на територията на ОДП – Бургас, е въведена добра практика, която може да бъде използвана като решение в случаите, в които се задържат здравно неосигурени лица.

От 13 декември 2007 г. при извършване на медицински преглед на задържано лице в Спешно отделение към „МБАЛ – Бургас“ АД се попълва бланка от лекаря, извършил прегледа. Тази бланка представлява **талон за медицински преглед за установяване на здравния статус на задържани лица по чл. 63 от ЗМВР**. Тя се съхранява в досието на всеки задържан. Този механизъм обхваща и **здравно неосигурените лица**. Талонът за преглед е уеднаквен и се заверява с изходящ номер на болницата.

Мультиплицирането на тази практика би могло да реши проблема, докато бъдат подготвени промени в нормативната уредба по отношение на предоставянето на медицинска помощ на задържаните лица в РПУ. В рамките на

осъществяването на проекта Постоянната комисия за човешки права и полицейска етика към МВР започна подготвянето на промяна в Закона за здравето осигуряване, където към съществуващите разпоредби се предвижда да се добавят и неосигурените задържани лица, което ще реши нормативно проблема с неуредените отношения по заплащане на предоставените услуги. **За съжаление тази промяна все още не е факт.**

Настаняването на заразоболни задържани в общите помещения за задържане излага на риск живота и здравето на останалите задържани и на самите полицейски служители и е в нарушение на член 24, точка 4 от Инструкция №Із-2451 от 29 декември 2006 г., в който се казва: *„Изнаднали в криза, психично болни, заразоболни, буйстващи, рецидивисти и лица, за които има данни, че са извършители на тежко престъпление, се настаняват отделно от други задържани лица.”* **Въпреки многократните препоръки по проекта в нито едно от наблюдаваните по проекта РПУ на разположение на служителите няма лични предпазни средства – медицински ръкавици и/или медицински маски.**

Като добра практика се отчита протеклата имунизация на полицейски служители срещу вируса на хепатит в РПУ на територията на София.

Нерешен остава и проблемът със задържането на лица в състояние на невменяемост поради психично разстройство, които трябва да бъдат настанявани отделно от другите и е нужно да бъдат освидетелствани. Въпреки многократните препоръки в докладите по проекта, процедурата за освидетелстване, описана подробно в главата „Психично здраве” към закона за здравето, не се прилага. При установяване на неадекватност в поведението и белези за психично разстройство, което може да бъде извършено от съответния служител на МВР, лицето трябва да се транспортира до близката психиатрична служба – психодиспансер, психиатрична болница, психиатрично отделение към обща болница. Това може да стане и с транспорт на Спешна медицинска помощ⁴.

Полицейските служители на територията на ОДП – Варна, споделят за затруднения при осигуряване на медицинска помощ на задържани наркозависими лица. Според тях в подобни случаи търсят екипите на „Бърза помощ”, но няма нормативна уредба, която да регламентира начина на действие в такива ситуации.

3 . Осигуряване на храна на задържаните лица

В началото на проекта на задържаните лица се осигурява храна в общоприетото време от бюджета на РПУ във Варна и в София, а в Пловдив – чрез лични средства или от роднини и близки. Проблемно бе предоставянето на храна в РПУ в Плевен и Бургас.

В отговор на направените констатации от гражданските наблюдатели със заповед на министъра на вътрешните работи до началниците на РПУ бе създадена необходимата организация за осигуряването на храна на задържаните лица в съответствие с чл. 43 от Инструкция №Із-2451/29.12.2006 г., който гласи: *„На всяко задържано лице се осигурява храна в общоприетото време за закуска, обяд и вечеря*

⁴ Чл. 4, т. 3. от Наредба 25 от 1999 г. и Наредба за изменение и допълнение на Наредба №29 от 1999 г. за основните изисквания, на които трябва да отговарят устройството, дейността и вътрешният ред на лечебните заведения за болнична помощ, диспансерите и домовете за медико-социални грижи (обн. ДВ, бр. 108 от 1999 г., изм. ДВ, бр. 80 от 2000 г., бр. 61 от 2001 г.; доп. бр. 99 от 2003 г.).

съгласно правилника за вътрешния ред в помещенията за задържане и съгласно методика, указваща реда на зачисляване и отчисляване за хранене на задържани и конвоирани от служители на МВР лица на основания, предвидени в ЗМВР и НПК.” Към момента на задържаните лица се осигурява храна в общоприетото време във всички наблюдавани РПУ на територията на ОДП – Варна и Бургас, и в градовете София, Пловдив и Плевен.

Основни нерешени проблеми по отношение на предоставянето на храна на задържаните лица остават:

- Ø количеството и качеството на предоставяната храна поради крайно недостатъчните целеви бюджетни средства. Предвидените средства са както следва: за пълнолетни лица – 2.54 лв.; за малолетни/непълнолетни – 3.81 лв.; за чужденци – 3.81 лв., като сумите са за закуска, обяд и вечеря;
- Ø въвеждането на документация, в която да се отбелязват предоставянето и отказът на задържаното лице да получи храна.

В доклад от гражданско наблюдение във Варна е отбелязана констатацията, че в Книгата за получени хранителни продукти от един месец не е отразявано ползването на такива от задържаните. „Последно записаният като задържан не беше получил закуска и обяд. Дежурният каза, че задържаният е отказал, но той не се беше разписал за това.” В друг случай граждански наблюдатели са посочили в екипния си доклад, че за две задържани лица, които са били освободени към момента на посещението, не е изписана храна, както и че не е отразено, че задържаните са я отказали.

Добра практика: В 1-о РПУ в София има Книга за раздадената храна на задържаните лица и протокол към нея. В него храната се отчита на пакети за непълнолетни и възрастни. Раздаването на храна на задържаните лица става след подписването на приемно-предавателен протокол и изготвянето на точен и подробен опис. Раздава се три пъти – на закуска, обяд, вечеря, като пакетите съдържат два броя кроасани и вода, като пакетът за непълнолетни включва и вафли.

4. Осигуряване на преводач на задържаните чуждестранни лица

Проблемно е осигуряването на преводач на задържаните лица извън фазата на досъдебното производство в туристическите курортни центрове като Варна и Бургас през целия период на осъществяване на проекта.

Във Варна полицейските служители търсят помощта на туроператори, които често отказват да извършват тези услуги, тъй като заплащането е двойно по-малко от обичайното. Те се оправдават и с голямата си ангажираност през активния туристически сезон. Все по-актуален става проблемът с намирането на преводач, лицензиран за извършване на преводи от румънски език, предвид притока на румънски туристи във Варна. Тези проблеми често забавят процеса на работа в РПУ или отпада потребността от тази преводаческа услуга, тъй като задържаното лице е вече освободено.

В РПУ в област Бургас, ако лицето е в страната без туроператорска фирма, се използват преводачи на договорни начала.

В РПУ – Царево, „ползват услугите на учител от местното училище, но това не му се заплаща”. Поради тази причина полицейските служители споделят, че рядко могат да осигурят преводач.

В РПУ – Карнобат, на преводачите се плаща само ако има отпуснати средства при разпределението на парите за месеца в РПУ.

Осигуряването на преводач става на случаен принцип или на доброволни начала и със закъснение, което поставя под съмнение ефективността и качеството на превода. Липсата на ясен механизъм и подзаконова регламентация за това как става назначаването на преводач в случаите, когато задържаните не разбират български език, води до нарушения на чл. 5 (2) от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи: *„На всеки арестуван трябва незабавно да бъдат съобщени на разбираем за него език основанията за арестуването му и всички обвинения, които му се предявяват.”* В допълнение липсата на своевременно осигуряване на превод противоречи на изискването на чл. 63 (3) от ЗМВР, който гласи: *„Когато задържаното лице не владее български език, то незабавно се информира за основанията за задържането му на разбираем за него език.”* Нарушава се и чл. 15 от Инструкция №Із-2451/29.12.2006 г., съгласно който задържаното лице следва да се запознае с основанията за задържането му, предвидената в закона отговорност и правата, които има, на *„разбираем за него език с помощта на преводач или тълковник”*.

Проблемите с осигуряването на задържаните лица на достъп до преводач се дължат основно на липсата на ясна регламентация как се извършва заплащането на услугата. **Нужно е практиката за предоставяне на преводач в рамките на досъдебното производство да бъде приложена и в рамките на полицейското задържане за 24 часа. Необходимо е да се създаде механизъм за назначаване и заплащане на преводачи на задържаните чужденци чрез сключването на договори с лицензирани преводачески агенции, а не да се разчита на спорадичната помощ на добра воля от страна на туроператорските фирми.**

Въпреки отправените препоръки в докладите през целия период на осъществяване на проекта от ръководствата на ОДП – Бургас и Варна, не са взети мерки за отстраняване на нарушенията в отговор на констатациите на наблюдателите.

5. Сигнали за злоупотреба със сила от страна на полицейски служител

За целия период на осъществяване на проекта няма данни за злоупотреба със сила от страна на полицейските служители в посещаваните РПУ на територията на ОДП – Варна, Пловдив и Плевен. В повечето случаи интервюираните задържани лица определят отношението на полицейските служители като „професионално” и „любезно”.

В периода юни 2007 г.-август 2008 г. са подадени общо 6 сигнала за злоупотреба със сила от страна на полицейските служители на територията на ОДП – Бургас и София (5 в София, 1 в Бургас). На базата на подадената информация от наблюдателите в месечните доклади по проекта СДП извърши проверка, която не установи злоупотреба със сила по четири от подадените сигнали, а по един от тях, касаещ неправомерна употреба на белезници, до момента няма подадена информация. От ОДП – Бургас, също няма данни за проверка по сигнала за злоупотреба със сила.

На базата на констатациите на гражданските наблюдатели и проверките, извършени от страна на полицията в рамките на проекта, може да бъде направен изводът, че злоупотребата със сила от страна на полицията е все по-рядко срещана практика в рамките на 24-часовото задържане. Въпреки това трябва да имаме предвид следните няколко фактора, когато правим този извод:

- Ø обратната връзка от страна на полицията не дава информация за процедурата на разследване на подадените от гражданските наблюдатели сигнали за злоупотреба със сила. Това поставя под съмнение качеството на извършеното разследване;
- Ø много често има обективни пречки за провеждане на конфиденциално интервю със задържаното лице (сградите на РПУ не предоставят възможност или полицейските служители са в прекалена близост до задържания, когато с него се провежда интервю);
- Ø липсата на обратна връзка по даден сигнал от страна на полицията много често е следствие на невъзможността да се идентифицира задържаното лице поради недостатъчните данни, които предоставят гражданските наблюдатели;
- Ø няма независим механизъм за разследване на сигналите за неправомерно поведение от страна на полицейски служители, което донякъде компрометира данните от проведените проверки.

Разследвани сигнали за злоупотреба със сила

*Б. С., който е бил задържан във 2-о РПУ (доклад от месец юли 2007 г.), твърди пред наблюдателите, че е бит от „неуниформен мъж”. След подаден сигнал от страна на наблюдателите СДП извърши проверка и предостави допълнителна информация по случая. Лицето е било прегледано от екип на Спешна медицинска помощ. Установено е, че в случая се касае за абстинентен синдром вследствие на хероинова зависимост. **Не са установени следи от злоупотреба със сила.***

*В доклад от януари 2008 г. в град София е отбелязан случай, при който задържано лице се е оплакало, че срещу него е оказано физическо насилие от страна на другите задържани и полицаите във 2-о РПУ. Лицето първоначално е задържано в 1-о РПУ за 24 часа, където по време на задържането му друг екип от наблюдатели са провеждали наблюдение. По думите му той и останалите задържани са били предупредени да внимават какво говорят пред гражданските наблюдатели. След подаден сигнал от страна на наблюдателите СДП извърши проверка и предостави допълнителна информация по случая. **Твърденията на задържаното лице за оказано физическо насилие от страна на полицейски служители не са потвърдени.***

*В 5-о РПУ при посещение на граждански наблюдатели на 18 юни задържано лице твърди, че е било бито от полицейските служители. **Проверката на СДП не потвърждава злоупотреба със сила.***

*На 30 юли в 08 РПУ граждански наблюдатели интервюират задържан мъж, който няма в себе си копие от декларация за запознаване с правата в рамките на 24-часовото задържане. Въпросното лице заявява пред наблюдателите, че към него е било упражнено физическо насилие. Лицето не е склонно да пояснява, тъй като се притеснява от полицейските служители, стоящи наоколо. **Назначена от СДП комисия не установява данни за упражнено физическо насилие спрямо лицето.***

Сигнали, по които не е предоставена информация от страна на полицията

По време на посещение, осъществено през месец август 2007 г. във 2-о РПУ в София, доброволците са интервюирали задържан, чиито китки са били наранени от прекалено стегнатите белезници.

На 25 ноември 2007 г. във 2-о РПУ в Бургас гражданските наблюдатели са станали свидетели на задържани лица, които са били разпитвани, а вещите им са били разпилени по пода. След това са доведени и заставени да застанат с лице към стената във фойето на РПУ. Доброволците отбелязват: „...станахме свидетели на грубо и пренебрежително отношение от страна на полицейския служител”. Задържаните лица са били от ромски произход. Гражданските наблюдатели са разбрали, че едното лице е неграмотно, тъй като полицейският служител му е прочел документа, който му е изготвил в момента, и го е накарал да се разпише. Не са имали издадена заповед за задържане, но не им е било разрешено да напуснат РПУ. Полицейският служител е обяснил, че са задържани за снемане на обяснения.

Злоупотребата със сила по време на задържането е в нарушение на член 3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, която поставя забрана на изтезанията – „Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание”, както и на чл. 29 (1) от Конституцията на Република България – „Никой не може да бъде подложен на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение, както и на насилствена асимилация”. Неправомерната употреба на сила по време на задържането е в нарушение и на чл. 9 на Инструкция №Из-2451/29.12.2006 г., който гласи: „Действията на полицейските органи изключват извършване, провокиране или толериране на какъвто и да било акт на изтезание, нечовешко или унижително отношение или наказание, както и прояви на дискриминация спрямо задържаните лица.”

6. Човешки ресурси в РПУ

В рамките на проекта се открие още един съществен за София проблем, **касаещ слабата мотивация за работа в системата на МВР и високото текучество** на полицейските служители, което се отразява пряко на качеството на полицейската работа. В резултат от проведени интервюта с полицейските служители от „Охранителна полиция” на територията на СДП стана ясно, че това се дължи най-вече на високата натовареност на служителите на реда, непрекъснатите високи нива на стрес, ниското заплащане и невъзможността на РПУ да покрият с щатни бройки общините, които влизат в състава им на обслужване, поради голямото текучество.

Фактор за корупцията и високото текучество е средната чиста заплата на полицаите, която е 500 лева. След конкурса за постъпване в полицията те прекарват 6 месеца на обучение, през което време получават 195 лева заплата. Според интервюираните полицаи в момента вакантните щатни бройки са около 25%. Точно по тази причина все по-малък е проблемът с недостига на горивото за автомобилите, защото няма служители, които да патрулират с тях. Пред проблем е изправено и реновираното 4-о РПУ в София, което се нуждае от 40 щатни бройки, за да заработи ефективно.

Проблем представлява и **значителната разлика при натоварването на полицията в различните РПУ в София и провинцията**. Според интервюираните полицейски служители от СДП методологията за разпределението на щатните бройки в полицията не е променяна от края на 80-те години на миналия век и **се нуждае от цялостна корекция** поради увеличения брой на столичното население и увеличаващия се размер на общините, влизащи в обхвата на обслужване на столичните девет РПУ. **Вътрешната организация в РПУ също трябва да бъде коригирана**. В момента за задържаните лица отговаря единствено дежурният полицейски офицер, който обаче носи отговорност за още много дейности, включително приема на граждани и пропускателния режим в РПУ.

Невъзможността да се обслужват ефективно РПУ на територията на СДП се дължи и на голямата натовареност на полицията с несвойствени дейности като разнасяне на съдебни призовки, пробационна служба, съдебна охрана, охраната на масови мероприятия (концерти, демонстрации, протести, митинги, шествия, мачове). Полицаите охраняват по 5-6 футболни мача на седмица през сезона в извънработно време, като получават заплащане за извънреден труд. Всичко това води, от една страна, до намаляване на ефективното време за почивка на полицаите и увеличава стреса на работното място, а от друга страна, до изразходване на бюджета на МВР за заплащане на извънреден труд за охрана на мачове. Допълнителен проблем представлява и фактът, че с изключение на Националния стадион „Васил Левски”, всички други стадиони не съответстват на минималните стандарти за сигурност, което допълнително усложнява охранителната дейност на полицейските служители.

7. Организация и управление на помещенията

В началото на проекта (юни 2007 г.) само две РПУ, 6-о и 9-о РПУ в София, от всички наблюдавани 41 РПУ по проекта отговарят в най-голяма степен на нормативните изисквания за достатъчен брой налични помещения и оборудване. Към август 2008 г. тази бройка се е увеличила с още четири РПУ – 4-о РПУ в София, и РПУ – Камено в Бургас, 1-о и 3-о РПУ на територията на ОДП – Пловдив, което представлява частичен напредък по отношение на материалната база в РПУ. Ремонти, които ще доведат до обособяване на обслужващи помещения и допълнителни помещения за задържане, протичат в 1-о РПУ в Плевен, в 5-о РПУ в Пловдив и в 1-о РПУ във Варна.

В 1-о РПУ в Плевен започналият ремонт предвижда изграждане на допълнителен етаж върху част от покрива на РПУ, подмяна на дограма, ремонт на сервизни помещения, топлоизолация, подмяна на ВиК инсталация, ел.инсталация, боядисване и други ремонтни дейности. Първият етаж от ремонтираната сграда се обособява за задържаните лица според всички изисквания на Инstrukция №ИЗ-2451 от 29.12.2006 г. Във 2-о РПУ ремонтните дейности включват ремонт на санитарни помещения, дограма, външна фасада.

В 4-о РПУ в Бургас в периода на реализиране на проекта са изградени допълнителни помещения за задържани лица, а на мястото на закритото 3-о РПУ е създадено РПУ – Камено, което отговаря напълно на нормативните изисквания. На първия етаж на сградата е изграден самостоятелен блок за задържани лица, състоящ се от четири клетки за настаняване на задържани от мъжки, женски пол, пълнолетни и непълнолетни лица от двата пола. Помещенията са оборудвани съгласно Инstrukция №ИЗ-2451/09.12.2006 г., включително и със система за видеонаблюдение.

В 4-о, 6-о и 9-о РПУ се наблюдава тенденция на подобряване на материалната база поради протеклите ремонти, които включват подмяна на парни инсталации, преобоядисване на коридори, кабинети и оборудване на нови помещения за задържане и обслужващи помещения. В 1-о и в 5-о РПУ са извършени козметични ремонти, включващи освежаване на помещения в РПУ, но не и изграждането или оборудването на нови. В сградата на 8-о РПУ към месец август протича външен и вътрешен ремонт.

Основни проблеми по отношение на материалната база в РПУ остават:

- Ø **липсата на достатъчен брой помещения** за настаняването в отделни клетки на малолетни и непълнолетни задържани лица, задържани жени, както и заразеноболни, буйстващи, рецидивисти;
- Ø **липсата на обслужващи помещения** – стаи за водене на разпит, за срещи с адвокат, санитарно-хигиенни помещения и такива за обработка на документацията по задържане;
- Ø **остарялата материална база и неадекватното оборудване на местата за настаняване на задържани лица и наличните обслужващи помещения** – липсата на нар или легло за почивка, достъп до естествена светлина, добра вентилация, техника за видеонаблюдение, температура минимум 18 градуса в местата за задържане. Помещенията за малолетни и непълнолетни невинаги имат оборудвани легла, сигнални бутони, обезопасени стъкла и т. н. По

отношение на наличните обслужващи помещения в най-честия случай липсват неподвижно закрепени мебели, техника за аудиозапис и др.;

Ø **лоши условия за работа на полицейските служители.**

Параграф 4 на преходните и заключителните разпоредби на Инstrukция №Из-2451/29.12.2006 г. регламентира, че несъответствията с нормативните изисквания с изключение на минималните санитарно-хигиенни стандарти се отстраняват в срок до 01.01.2009 г., който според констатациите на гражданските наблюдатели няма да бъде спазен. По проект „Модернизация и повишаване на ефикасността на българската полиция: полицейско разследване и зачитане на човешките права на задържаните”, част от Програма ФАР, бяха предвидени средства за реновирането на РПУ в съответствие с нормативните изисквания. Въпреки това България не успя да усвои чрез обществени поръчки половината от предвидените средства, възлизащи на 1 275 000 евро, което означава, че в едва 22 РПУ от общо 185 ще бъдат проведени ремонти.

Ø **Липса на достатъчен брой помещения за настаняване на задържани лица в РПУ**

Констатациите на гражданските наблюдатели сочат, че в повечето случаи РПУ разполагат с едно или две помещения за настаняване на задържани лица. Те не са достатъчни, за да отговорят на нормативните изисквания за настаняване в отделни помещения на задържани от женски пол, малолетни и непълнолетни, заразболни⁵, рецидивисти и други. За да бъдат спазени всички изисквания по отношение на местата за задържане, едно РПУ трябва да има около 7 различни клетки.

Все още има РПУ, които не разполагат с **отделни помещения за малолетни/непълнолетни лица**, което налага транспортирането им до РПУ, което разполага с такива. Помещения липсват в 1-о, 2-о, 3-о и 7-о РПУ София, в 1-о РПУ в Плевен, РПУ – Малко Търново в ОДП – Бургас, РПУ – Аксаково във Варна. В Пловдив само 1-о и 3-о РПУ имат обособени помещения за малолетни и непълнолетни лица. При задържането им в РПУ, в което няма такова помещение, те биват конвоирани до дом за временно задържане на малолетни и непълнолетни към МВР. За липсата на достатъчно помещения говорят и констатациите на гражданските наблюдатели в РПУ – Айтос, където *„помещението за малолетни/непълнолетни се използва от дознателите за работен кабинет”*, и в РПУ – Поморие, където *„при настаняване на малолетно/непълнолетно лице в стаята инспектор „Детска педагогическа стая” се налага да я напусне заедно с офис апаратурата, която ползва”*.

Липсата на достатъчно помещения налага жените да бъдат настанявани в помещения за малолетни/непълнолетни, ако в тях няма настанено лице, в коридора на РПУ или да бъдат транспортирани до РПУ с повече помещения. Въпреки ограниченията на материалната база трябва да бъде подчертано, че **лицата от различен пол** се настаняват в отделни помещения и не се допуска едновременно настаняване на лица от различен пол в едно и също помещение.

Когато помещението за задържане е само едно, възниква проблем при задържане на няколко лица по едно и също време. В такива случаи се практикува

⁵ Проблемът с настаняването на заразболни и психично болни в общите помещения бе разгледан в част 2 „Достъп до медицинска помощ”.

настаняването им на пейка в коридора под пряко наблюдение на полицейските служители или транспортиране на лицето/ата в друго РПУ, където има свободно помещение за задържане. В тези случаи лицата не се настаняват в специално обособени за целта помещения, което е нарушение на чл. 5 (1) от Инструкция №Из-2451/29.12.2006 г. – „В структурните звена на МВР се обособяват места за настаняване на задържани лица, които включват: 1. помещения за задържане.”

Ø Липса на обслужващи помещения

От стартирането на проекта през юни 2007 г. до момента броят на РПУ, които разполагат с всички нормативно изискуеми обслужващи помещения, се е увеличил само с две. За да може да функционира според нормативните изисквания, едно РПУ трябва да има поне 6 обслужващи помещения. От общо 41 РПУ, наблюдавани по проекта, само шест РПУ имат налични обособени помещения за свиждане и срещи с адвокат, разпити, прием и обработка на документация. Това са 1-о и 3-о РПУ в Пловдив, РПУ – Камено в ОДП – Бургас, и 4-о, 5-о, 6-о и 9-о РПУ в София. На територията на ОДП – Варна и Плевен, едно и също обслужващо помещение се използва за различни цели – свиждане и срещи с адвокат, водят се разпити, прием и обработка на документация.

От всички посетени РПУ по проекта специално обособена стая за разпит има единствено в РПУ – Руен, РПУ – Камено, и в РПУ – Несебър, в 1-о и 3-о РПУ в Пловдив, 4-о, 5-о, 6-о и 9-о РПУ в София. В рамките на последното тримесечие на проекта в 1-о РПУ на територията на ОДП – Бургас, е обособена стая, в която се провеждат разпитите на задържаните лица, но и свижданията и срещите с адвокат. Помещението е ремонтирано козметично и не отговаря на изискванията на инструкцията за специално оборудване.

В РПУ, които не разполагат със специално **обособени помещения за разпит**, се използват стаите на дознателите или други помещения, които не са предназначени за тази цел. В РПУ – Провадия, към ОДП – Варна, разпитите се провеждат в заседателна зала. На територията на ОДП – Бургас, за тази цел се използва стая, която полицаите наричат „клуб” и която наподобява училищна стая.

Липсата на обособени помещения за провеждане на разпити и използването на кабинетите на оперативни служители и други помещения е в нарушение на чл. 76 (1) от Инструкция №Из-2451/29.12.2006 г., който гласи, че: *помещенията за водене на разпит трябва да са звукоизолирани и да разполагат с гарантирано основно и аварийно осветление, като същевременно отговарят на следните условия: нямат застрашителен вид, позволяват на всички, участващи в процеса на разпит, да са седнали на столове от един и същ тип и стандарт, столът и масата на разпитвания са неподвижно закрепени за пода и/или стените, има апаратура за осъществяване на пълен електронен аудио- и видеозапис на водения разпит, която задължително се използва за контрол по спазването на реда по пребиваване на задържаното лице и зачитане на правата му, няма подозрителни предмети като дървени палки, дръжки от метли, бухалки, метални прътове, парчета от плътен електрически кабел, имитация на огнестрелни оръжия или ножове и други предмети, които могат да бъдат използвани с цел насилие или да създадат впечатление за заплаха спрямо задържаните лица.*

В началото на проекта през юни 2007 г. няма **обособени помещения за свиждане и срещи с адвокат** в РПУ на територията на Варна, Бургас и Плевен. Към

настоящия момент са изградени такива в РПУ – Камено в Бургас, и в 5-о РПУ във Варна. Обособени са помещения и в 1-о и 3-о РПУ в Пловдив и в 4-о и 6-о РПУ в София, което представлява частичен напредък по показателя, наблюдаван по проекта.

В РПУ, в които няма такива помещения, срещите се провеждат в свободните кабинети на дознателите, стаите за инструктаж, „клубовете” или във фойето на РПУ.

Липсата на обособени помещения за свиждане и среща с адвокат и използването на кабинетите на оперативни служители и други помещения е в нарушение на чл. 30 (5) от **Конституцията на Република България**, който гласи, че *всеки има право да се среща насаме с лицето, което го защитава. Тайната на техните съобщения е неприкосновена.* Провеждането на срещите с адвокат в помещения като „клуба” или фойето на РПУ създава риск от нарушаване на тайната на кореспонденцията между адвокат и клиент. Член 33 (3) от **Закона за адвокатурата** гласи: *„Разговорите между адвокат и негов клиент не могат да се подслушват и записват. Евантуално направените записи не могат да се използват като доказателствени средства и подлежат на незабавно унищожаване.”* Не се спазва и чл. 77 от **Инструкция №Из-2451/29.12.2006 г.**, в която подробно се регламентира, че *помещенията за свиждане и среща с адвокат се звукоизолират и осигуряват с гарантирано основно и аварийно осветление, като същевременно отговарят на следните условия: столовете, масите и други предмети в тях са неподвижно закрепени за пода и/или стените; осигуряват конфиденциалност на разговора, като същевременно съществува възможност за визуален контрол от охраната през остъклена част на вратата или по друг подходящ начин.*

Няма регистрирана промяна по отношение на специално обособените **помещения за приемане на лица и обработка, които все още липсват** в посещаваните РПУ на територията на ОДП – Варна и Плевен. На територията на ОДП – Бургас, такива са налични единствено в 5-о РПУ и в РПУ – Камено, в Пловдив – в 1-о и 3-о РПУ, в София – в 4-о, 5-о, 6-о, 8-о и 9-о РПУ.

В РПУ, където липсват такива помещения, практиката е да се използват коридорът или фойето, както и стаите на дежурните полицейски служители.

Липсата на обособени помещения за приемане на лица и обработка на документацията и използване на кабинетите на оперативни служители и други помещения е в нарушение на нормативните изисквания на чл. 79 (3 и 4) от Инструкция №Из-2451/ 29.12.2006 г., според която *„в тях се монтират неподвижно закрепени за пода места за сядане (пейки) с възможност за закопчаване с белезници към тях. В помещенията за приемане на лица и обработка на документацията по задържане се оборудва работно място с необходимата техника и документация за обработката и задържането на лица”.*

Ø Остаряла материална база и неадекватно оборудване на местата за настаняване на задържани лица и наличните обслужващи помещения

Помещения за задържане

С малки изключения гражданските наблюдатели констатират лошо материално-битово състояние на помещенията за настаняване на задържани лица. **Нормативно изискване за наличието на място за почивка – нар или легло, в повечето случаи не отговаря на обективната действителност.** Примери в това отношение са 1-о РПУ,

5-о РПУ, РПУ – Созопол, Руен, Айтос, Карнобат и Сунгурларе на територията на ОДП – Бургас, където в помещенията за задържане има пейка вместо нар. В Пловдив все още проблем представлява помещението в 5-о РПУ, където има един пластмасов стол и един фотьойл. Въпреки че помещението за задържане в 4-о РПУ в Пловдив е в много добро състояние, има само едно място за почивка и при задържането на повече от двама души един от тях спи на земята, а другите – седнали на съответния нар. В резултат на протичащите ремонтни дейности проблемът с липсата на място за почивка в 1-о РПУ във Варна ще бъде преодолян, но в 5-о РПУ това продължава да е на дневен ред. Вместо нар или легло за задържания, както изисква чл. 59 (2) от Инструкция №Из-2451/2006 г., в повечето случаи в РПУ във Варна има пейка.

Поради непригодния сграден фонд на РПУ чест проблем е осигуряването на достъп до естествена светлина, вентилация и температура, която да е минимум 18 градуса. По време на посещенията си в РПУ в Пловдив гражданските наблюдатели констатираха, че две от помещенията за задържане в 6-о РПУ нямат достъп до естествена светлина и вентилация. Във 2-о РПУ в Пловдив има достъп до естествена светлина единствено в помещението за задържаните лица от женски пол. От извършените наблюдения на територията на ОДП – Бургас, гражданските наблюдатели установяват, че в 1-о, 2-о и 4-о РПУ и в РПУ – Приморско, РПУ – Поморие, РПУ – Айтос, РПУ – Сунгурларе, и РПУ – Малко Търново, липсват вентилация и естествена светлина в помещенията за задържане. Достъп до естествена светлина липсва и в помещенията на 1-о, 3-о и 5-о РПУ в София, като вентилацията се извършва единствено през решетките на клетките. По отношение на вентилацията в РПУ във Варна се посочва, че тя не е на задоволително ниво в РПУ в Аксаково, Девня и Провадия.

Тези констатации са в нарушение на чл. 69 от **Инструкция №Из-2451/29.12.2006г.**, който гласи, че „*помещенията за задържане се осигуряват с постоянна вентилация и достъп до естествена светлина*”.

Гражданските наблюдатели регистрират и проблем, свързан с несъответствие на температурните изисквания за поддържане на минимум 18 градуса в помещенията за задържане, особено през зимните месеци. Много често това се дължи на факта, че килиите се намират срещу входната врата на РПУ и няма възможност да се поддържа тази минимална температура.

В един от случаите задържано лице в РПУ във Варна през декември 2007 г. е споделило, че не му е било осигурено одеяло и е било изведено от килията, за да пренощува на диван пред нея, като му е била предоставена печка, за да се стопли. В екипен доклад от декември 2007 г. от 4-о РПУ във Варна е отразено, че в неделя отопление не се пуска. Въпреки че в килиите на задържаните лица е невъзможно да се поддържа необходимата температура през зимния период, в РПУ на територията на Пловдив са отчетени случаи, в които поради почивни дни на домакина в съответното РПУ на задържаните лица не са осигурени одеяла.

Тези факти свидетелстват за противоречие с изискванията на чл. 71 от Инструкция №Из-2451/29.12.2006 г.: „В помещенията за задържане през отопляемия сезон се осигурява минималната температура 18 градуса по Целзий.”

В отговор на направените препоръки ОДП – Пловдив, предприе мерки и в рамките на отчетния период такива случаи не бяха регистрирани.

При първите посещения по проекта в 1-о и 2-о РПУ в Плевен става ясно, че одеялата, с които разполагат задържаните, са лични, доставени от близките им. И в двете РПУ липсват одеяла, което е в нарушение на чл. 59 (3) от Инструкция №Із-2451 от 29.12.2006 г.: **„На задържаните лица за времето на почивка през тъмната част на денонощието се осигурява завивка.”**

В резултат на съвместните усилия на гражданските наблюдатели и ръководството на ОДП – Плевен, и с финансовата подкрепа на община Плевен на задържаните в 1-о и 2-о РПУ са осигурени завивки.

Член 74 от Инструкция №Із-2451/29.12.2006 г. въвежда **допълнителни изисквания към помещенията за малолетни и непълнолетни**. Те трябва да са оборудвани с легла, окомплектувани с постелъчен инвентар, маса, шкаф за лични вещи. Прозорците трябва да са обезопасени и да има налично видеонаблюдение и сигнални бутони.

По отношение на условията в помещенията за задържане гражданските наблюдатели посочват, че тези за задържане на малолетни/непълнолетни са в по-добро материално състояние и условия за пребиваване в сравнение с помещенията, предназначени за задържане на пълнолетни лица. Основна слабост по отношение на оборудването остава липсата на сигнални бутони в помещенията.

В отговор на констатациите на гражданските наблюдатели в рамките на проекта в стаята за малолетни и непълнолетни във 2-о РПУ в Плевен и във 2-о РПУ във Варна са монтирани сигнални бутони в изпълнение на чл. 74 от Инструкция №Із-2451/29.12.2006 г.: *„Помещенията за задържане на малолетни и непълнолетни отговарят на следните допълнителни условия: 4. в тях са монтирани сигнални бутони на достъпно за задържаните малолетни и непълнолетни място.”*

От началото на проекта досега се наблюдава тенденция на подобряване на хигиенните условия в помещенията на наблюдаваните РПУ.

Обслужващи помещения

При извършване на някои от посещенията на територията на ОДП – Варна, гражданските наблюдатели отбелязват, че в помещението, определено за разпит, се намират предмети, с които лицата могат да се наранят или да бъдат наранени – кабели, туба с бензин, луминесцентни тръби. В сравнение с началото на проекта **тези помещения са по-добре обезопасени и не се допуска оставянето на предмети, които могат да са заплаха за задържаното лице или за служебните лица**. На базата на ежемесечните доклади от наблюденията и препоръките в докладите по проекта ръководствата на РПУ са предприели мерки по отстраняване на нарушенията на чл. 76 (1), т. 5 от Инструкция №Із-2451/29.12.2006 г., според който в помещенията за разпит *„няма подозрителни предмети като дървени палки, дръжки от метли, бухалки, метални прътове, парчета от плътен електрически кабел, имитация на огнестрелни оръжия или ножове и други предмети, които могат да бъдат използвани с цел насилие или да създадат впечатление за заплаха спрямо задържаните лица”*.

В повечето случаи гражданските наблюдатели констатира**т лошо материално-битово състояние** на тоалетните в РПУ. Проблем продължава да бъде **използването**

на една и съща тоалетна от служители и задържани лица. Продължават да липсват консумативи като сапун, тоалетна хартия, почистващи препарати.

Отбелязан е напредък по отношение на поддръжката на санитарно-хигиенните помещения. Ръководствата на РПУ отстраняват своевременно повреди или лоша хигиена, констатирани и описани в месечните доклади от проведените граждански наблюдения.

В 6-о РПУ в Пловдив независимо от остарелия сграден фонд в почивните дни на чистачката, полицейските служители са създали организация и чрез набирането на лични средства осигуряват почистването на общото хигиенно помещение.

Видеонаблюдение

За разлика от началото на проекта гражданските наблюдатели констатираат, че към август 2008 г. в повечето РПУ им монтирано видеонаблюдение. Като основен проблем се очертава липсата на нормативно установен стандарт за техния режим на работа и разположение.

В РПУ – Плевен, например камерите предават информация в реално време, но не записват, докато в шестте РПУ на територията на Пловдив по време на видеонаблюдението се прави запис, който се съхранява 1 месец върху видеокасата.

В някои РПУ камерите са поставени пред помещенията за задържани лица – например в 1-о РПУ, 4-о РПУ, РПУ – Камено, РПУ – Руен, РПУ – Несебър, и РПУ – Приморско, – докато на територията на ОДП – Варна, са снабдени предимно помещенията на малолетни/непълнолетни.

Въпреки че повечето РПУ са снабдени с видеотехника, в рамките на проекта са регистрирани случаи, когато съществуващи камери не работят по технически причини или поради извършване на ремонтни дейности. В случаите когато няма видеонаблюдение, задържаните лица са под непрекъснат визуален контрол от страна на дежурен полицаи.

Ø Лоши условия на работа на полицейските служители

В рамките на осъществяването на проекта не се наблюдава напредък по показателя „Условия на работа на полицаите“. В РПУ, в които не е направен ремонт, полицейските служители продължават да работят в изключително лоши условия на труд поради непригодния сграден фонд и остарялата техника.

Основни неразрешени проблеми остават:

- Ø недостиг на консумативи, канцеларски материали, гориво за полицейските автомобили, които много често полицаите закупуват с лични средства;
- Ø недостиг на компютри и офис техника, с които разполагат полицейските служители;

- Ø лимити на служебните телефони в РПУ, поради което полицаите използват личните си телефони за свързване с близки и роднини на задържаните или адвокат или мобилните телефони на задържани лица;
- Ø липса на средства за издаването на нови образци на регистри и бланки.

8. Поддържане на документи и регистри

В рамките на проекта в РПУ на територията на Плевен и ОДП-Варна, не са констатирани съществени пропуски при попълване на документацията по задържане. Негативната практика на коригиране на вече вписана в регистрите информация, констатирана по отношение на документацията, водена в РПУ на територията на София и Пловдив, е преодоляна в края на проекта. В отговор на направените констатации се наблюдава положителна промяна и стриктно описание на информацията в регистрите и книгите в РПУ, което представлява подобрене по показателя „Водене на документацията по задържане”.

При провеждането на първите посещения по проекта през юли 2007 г. една от главните констатации на гражданските наблюдатели е, че регистрите не се водят регулярно – практика, която е преодоляна в края на проекта.

Граждански наблюдатели, посетили на 6 ноември 2007 г. 3-о РПУ в ОДП – Бургас, са констатирали, че извеждането до тоалетна на задържаните лица не се записва в Книгата за извеждане на задържаните лица извън местата за задържане. В РПУ – Руен, в този регистър не са нанесени данните на няколко задържани лица, които са били извеждани. При посещение, извършено в 4-о РПУ, гражданските наблюдатели отбелязват в екипния си доклад, че: „При преглед на Книгата за задържани лица констатирахме, че последното задържано лице е в мястото за задържане от 2.30 ч. до 9.30. Не е било извеждано, не е имало свиждане, видно от Книгата за извеждане на задържаните лица извън местата за задържане.” При преглед на другите книги са констатирали обаче, че „лицето е дало писмени обяснения, а също така е преминало през медицински преглед”. Тези извеждания не са записани в Книгата за извеждане на задържаните лица извън местата за задържане.

Констатираните пропуски по отношение на документацията по задържане са свързани главно с несъответствия между регистрите и заповедите за задържане.

В РПУ в Пловдив пропуските при попълването на *заповеди за задържане* касаят липсата на дата и час на задържането. Има несъответствие с часа на задържане, посочен в Книгата за задържани лица. Много често основанията за задържане се изписват не с думи, а само с члена и точката от Закона за МВР. В последните месеци на проекта (юни-август 2008 г.) са констатирани и пропуски, касаещи липса на подпис на задържаното лице и несъответствия в декларацията, попълнена от задържаното лице.

В 5-о РПУ в Бургас е установено, че в Книгата за задържани лица липсва номер на заповед №126/05.12.07 г. и №127/05.12.07 г. и има разминаване в часа – в заповедите е записано 16.30 ч, а в Книгата за задържани лица – 17.30 ч.

В първите месеци от реализирането на проекта гражданските наблюдатели констатират неточности по отношение воденето на *Книгата за медицински прегледи*.

В Бургас много често в този регистър има приложени фишове от извършен медицински преглед, но в книгата липсват данни за прегледаното задържано лице – като например номерата на заповедта за задържане, дата и час. В 1-о РПУ гражданските наблюдатели установяват, че Книгата за медицински прегледи не е водена регулярно от 14 август до 13 декември 2007 г.

В Книгата за медицински прегледи в София не се записва номер на заповед за задържане.

След направените препоръки в месечните доклади е отбелязана положителна тенденция и регистрите и документацията се попълват все по-прилежно и внимателно.

Един от проблемите, които **остават актуални и към края на проекта**, е, че декларациите за запознаване с правата са стари формуляри, които не отговарят на нормативните изисквания и не гарантират всички права на задържаните. Друг проблем представлява несъответствието на наличните книги с новите формуляри, което води до липсата на информация в някои графи от документацията по задържане. Поради редовно констатираната липса на офис консумативи в РПУ друго често срещано нарушение е употребата на разчертани тетрадки или нарядни дневници вместо стандартния формат на регистри.

Екип, извършил наблюдение в РПУ – Поморие, е установил, че няма Книга за задържани лица, а се използва наряден дневник, в който се записват трите имена и ЕГН на задържаното лице, а също и имената на полицейския служител, който го охранява.

Тези констатации са в нарушение на Инструкция №Из-2451/29.12.2006 г., която регламентира как трябва да се водят регистрите по задържане в РПУ.

Друг актуален проблем, който посочват гражданските наблюдатели, е, че Инструкция №Из-2451/29.12.2006 г. регламентира твърде много регистри, които трябва да бъдат водени в рамките на 24-часовото задържане. Тъй като няма служител, който да отговаря само за тази дейност, прекомерното преписване на една и съща информация във всички регистри води до забавяне и грешки. В рамките на проекта бе създадена работна група от граждански наблюдатели и полицейски служители, която прегледа и анализира водената документация и предложи проекти на документи, целящи нейното оптимизиране (виж глава „Препоръки” и Приложения 3, 4, 5 и 6). От общо 7 книги, които се подържат за целите на 24-часовото задържане, гражданските наблюдатели препоръчват да останат само 4. Изготвени са нови проекти на Книга за задържани лица (Приложение 3), Книга за извеждане на задържаните лица извън местата за задържане (Приложение 6), протокол за раздадена храна и предложение за промяна на Книгата за иззетите, получените и разходваните суми от/за задържаните лица. Този регистър се запазва, но под друго име – Книга за разходвани суми от/за задържани лица със специални нужди. Под специални нужди се има предвид здравословното състояние на лицата, при което те имат нужда от специални лекарствени медикаменти (например задържаното лице е диабетик и има нужда от инсулин) или специфична храна поради диета. За да се сдобие с тях, задържаното лице предоставя парични средства на полицейски служители, които трябва да ги закупят, и това се отразява в Книгата за разходвани суми от задържани лица със специални нужди.

IV. Препоръки

Достъп до правна помощ

- Ø Да се установи практиката да има един дежурен адвокат или адвокатска кантора, която да обслужва определено РПУ. Така ще се звъни на един телефонен номер и ще се гарантира присъствието на адвокат.
- Ø Правото на безплатна правна помощ да бъде подробно и разбираемо разяснявано на задържаните лица устно.
- Ø Инstrukция №Из-2451/29.12.2006 г. да се приведе в съответствие със Закона за правната помощ и да се уеднакви процедурата за предоставяне на правна помощ.

Достъп до медицинска помощ

- Ø При предоставянето на неотложна помощ да се въведе промяна в Закона за здравното осигуряване, която да обхваща и здравно неосигурените лица.
- Ø Полицейските служители да бъдат обучавани по определяне на животозастрашаващо състояние, което изисква спешна консултация чрез центровете за спешна медицинска помощ.
- Ø Да се разпространи добрата практика от ОДП – Бургас, за изработване на единен талон за преглед на задържаните лица.
- Ø За случаи когато лечението не трябва да бъде прекъсвано (напр. при хронично болни лица), ако задържаният има медикаменти в себе си, те да бъдат съхранявани от служителите на РПУ и на лицето да бъде предоставена само съответната доза. Ако задържаният няма медикаменти в себе си, терапията по време на задържането трябва да се определя от медицинско лице по профила на заболяването чрез лекари – консултанти или общопрактикуващи лекари, като се въведе/договори такава здравна услуга.
- Ø В декларацията за запознаване с правата по време на задържане да бъде добавена точка, че задържаното лице покрива с лични средства медицинския преглед при липса на констатирани здравословни проблеми.
- Ø При освобождаване на задържаните лица те сами да регистрират статуса на здравословното си състояние (добро/лошо) в разписката на заповедта за задържане.
- Ø Медицинските лица да попълват правилно и четливо регистрите, които имат отношение към работата им, и да се подписват.
- Ø Да се осигурят обучение и съответни материални средства за работа със заразболни, наркозависими и психично болни задържани.

Във връзка със задържането на психично болни лица:

- Ø Използване услугите на дежурните психиатри в съответния психодиспансер или друго специализирано заведение по профила на заболяването, които при нужда да бъдат повикани за преглед и освидетелстване на лицето. Това да става в присъствието на близки хора на задържаните лица.
- Ø Попълването на документацията при задържането на лица, за които има съмнения за психични отклонения и разстройства на съзнанието, да бъде извършвано от/или в присъствието на дежурен специалист.
- Ø Ако след извършен медицински преглед се налага транспортиране на лицата до заведение за психиатрична помощ, това да става в присъствието на дежурен специалист – психиатър или завеждащ отделение в психодиспансер.
- Ø Да се реорганизируют помещенията за задържане съобразно нормативните изисквания, имащи за цел:

- предпазване от заразни паразитни и инфекциозни заболявания и
 - осигуряване на безопасност по отношение на риска от агресия и автоагресия при психотични лица.
- Ø Сегашната практика психично болните лица да бъдат откарвани и настанявани в заведения за отрезвяване трябва да бъде прекратена.

Осигуряване на храна на задържаните лица

- Ø Да се въведе бланка (виж Приложения 4 и 5), която да отразява всяко предоставяне и/или отказ на храна на задържаното лице.
- Ø Да бъде актуализиран размерът на храноденя на задържаните пълнолетни и непълнолетни, като за това се предвидят съответните бюджетни средства от МВР.

Осигуряване на преводач на задържаните чуждестранни лица

- Ø Да се въведе подзаконова регламентация за предоставяне на преводач на задържаните чуждестранни лица.
- Ø Да се изработят информационни материали на различни езици за правата по време на 24-часовото задържане с телефон на съответното посолство или консулство, които да бъдат използвани, докато бъде осигурен преводач в РПУ.
- Ø Да се предвидят средства за заплащане на преводачески услуги в РПУ.
- Ø Да се изработят списъци с преводачи по различни езици, които да бъдат на разположение на служителите от РПУ в курортните зони.

Сигнали за злоупотреба със сила от страна на полицейски служител

- Ø Да се назначи на щат служител, отговарящ единствено за приема на граждани, подадените жалби срещу неправомерно поведение на полицейски служители и тяхната обработка.
- Ø Да се модернизира системата за прием на жалби от граждани.
- Ø Да се осигури по-голяма прозрачност на системата за разследване на нарушения от страна на полицейски служители.
- Ø Да се спазват стриктно изискванията на инструкцията по отношение на организацията на помещенията за разпит.
- Ø Да се въведе видео- и аудиозапис на разпитите.
- Ø България да приеме и ратифицира Факултативния протокол към Конвенцията на ООН за предотвратяване на изтезанията, която предвижда създаването на национални механизми по превенция.

Организация и управление на помещенията

- Ø Да се разработи цялостна стратегия за планиране на сградния фонд на РПУ за определен период от време по критерии като големина на обслужваните общини, брой задържани лица от предходни години, обем на водената документация (брой докладни записки, преписки и др.). Като част от стратегията да се изработи механизъм за контрол над качеството на провежданите ремонти и в каква степен отговарят на функционалните нужди на РПУ.
- Ø Броят на изискуемите помещения в РПУ да се определя въз основа на по-горните критерии.
- Ø Да бъдат ремонтирани и обособени изискуемите помещения за задържане и обслужващи помещения в РПУ, които разполагат с материална база с достатъчно пространство. За тази цел могат да се използват помещенията на

следствените арести и сугеренни помещения, в които могат да бъдат осигурени достатъчно пространство и изкуствена светлина.

- Ø Поради недостига на помещения за задържане в съществуващия сграден фонд да се въведе моделът на „изнесен арест” със специализирана охрана, където да се конвоират задържаните лица.
- Ø Докато бъде решен проблемът с обособяването на обслужващите помещения, тези, които се използват в момента, да бъдат максимално обезопасени, като не се допуска в тях да се оставят предмети, които биха могли да представляват заплаха за сигурността.
- Ø Да бъде въведен единен стандарт за режим на работа и монтаж на техниките за видео наблюдение.
- Ø Да бъдат осигурени и поставени нормативно изискуемите камери за видеонаблюдение.
- Ø Да се премахне ограничението на изходящите телефонни обаждания в РПУ по отношение на осигуряването на правна и медицинска помощ, осигуряване на преводач и уведомяване на близки на задържаното лице.
- Ø Да се обособят приемни за граждани извън сградите на РПУ в сътрудничество със съответните общини. Да се уреди законово въпросът със собствеността на приемните.
- Ø В бюджета на РПУ да се увеличи перото за технически пособия, канцеларски материали, консумативи и препарати за хигиенизиране.
- Ø Да се подновят офис техниката и мебелите в полицейските управления.
- Ø По отношение на пропускателния режим да се въведе електронна система с карти за достъп на полицейските служители.
- Ø Изпълнението на Инструкция №Из-2451/29.12.2006 г. да се осигури финансово и ресурсно.

Поддържане на документи и регистри

- Ø Въз основа на предложенията на работна група от полицейски служители и граждански наблюдатели да се въведат изработените проекти на регистри, които оптимизират и рационализират информацията, която се събира и съхранява във връзка с полицейското задържане (виж Приложения 3, 4, 5 и 6), както следва:
 - да се въведе нов формат на Книга за задържани лица (виж Приложение 3);
 - да се въведе Книга за извеждане на задържаните лица на мястото на Книгата за извеждане на задържаните лица извън местата за задържане (виж Приложение б);
 - да се запази Книгата за инспекции, като се разшири полето за констатации;
 - да се запазят всички бланки по 24-часовото задържане;
 - да отпаднат Книгата за медицински прегледи, Книгата за проведените свиждания и получените вещи и хранителни продукти, Азбучник на задържаните лица.
- Ø Да се въвеждат информационни и комуникационни технологии за автоматизация на процесите в РПУ.

Човешки ресурси

- Ø Да се състави методика за периодичното оценяване на разпределението на щатните бройки в системата, като за обективен критерий могат да служат индикатори като брой заявителски материал, брой преписки, брой задържани лица, брой на населението на съответната територия.
- Ø Да се направи цялостен преглед и преструктуриране на териториалната компетентност на РПУ и брой население, което покриват, за да се осигури сходно натоварване на отделните териториални поделения на МВР.
- Ø В по-големите и натоварени градове да се възстанови щатната позиция „началник на арест“, който отговаря специално и само за задържаните лица на територията на дадено РПУ. Това е европейска практика, която е съществувала в България, когато арестите са били към следствието.
- Ø С цел подобряване на работата на служителите от РПУ е нужно подобряване условията на труд на полицейските служители – инфраструктура, облекла, редовно снабдяване с консумативи, безплатна храна в определеното за това време, поемане на режимни разходи.
- Ø С цел намаляване на натовареността на полицията с несвойствени дейности охраната на митинги и демонстрации да се поеме от Дирекция „Жандармерия“, а охраната на футболни мачовете да се организира от спортните фирми и частни охранителни фирми. Друго решение на проблема е Българският футболен съюз да възстановява в бюджета на МВР разходите за охрана на мачове, като това да става на базата на прозрачно и публично огласено споразумение.

V. Добри практики

- Ø Поставяне на видно място в 3-о, в 5-о, в 6-о, в 7-о и в 9-о РПУ в София и в 3-о РПУ в Пловдив на попълнени образци на документите, които се използват най-често от гражданите, и на списъци с правата и задълженията на задържаните лица. Най-често те се поставят или в приемните за граждани, или пред помещенията за задържане.
- Ø По време на видеонаблюдението във 2-о и в 1-о РПУ в Пловдив се прави запис, който се съхранява 1 месец върху видеокасета.
- Ø Началникът на 5-о РПУ в Бургас е издал заповед, с която задължава дежурния полицейски служител да отговаря за изрядното попълване на всички книги и регистри по задържане на лицата.
- Ø В 1-о, 2-о, 3-о, 5-о и 6-о РПУ в София на видно място е поставена кутия за оплаквания и предложения от страна на гражданите.
- Ø В някои РПУ на територията на ОДП – Бургас, разполагат с декларация за запознаване с правата, преведена на няколко езика.
- Ø В 4-о и 6-о РПУ в Пловдив е въведена система на документиране на посещенията на адвокатите и съответно на техния отговор при първоначалното обаждане от полицейския служител или задържаното лице.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1:

Показатели/Регистрирана промяна	НЯМА ПРОМЯНА	ЧАСТИЧНО ПОДОБРЕНИЕ	ПОДОБРЕНИЕ	В ПРОЦЕС НА ПРОМЯНА
1. ОТДЕЛНИ ПОМЕЩЕНИЯ ЗА МАЛОЛЕТНИ/ НЕПЪЛНОЛЕТНИ/ ЖЕНИ/МЪЖЕ/ЗАРАЗНОБОЛНИ		X		
2. ОБОСОБЕНИ ОБСЛУЖВАЩИ ПОМЕЩЕНИЯ		X		
3. ОБОРУДВАНЕ НА МЕСТАТА ЗА ЗАДЪРЖАНЕ		X		
4. МАТЕРИАЛНО-БИТОВО СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТАТА ЗА ЗАДЪРЖАНЕ		X		
5. УСЛОВИЯ НА РАБОТА НА ПОЛИЦАИТЕ	X			
6. ХИГИЕНА			X	
7. ИНФОРМИРАНост НА ЗАДЪРЖАНИТЕ ЗА ПРАВАТА ИМ			X	
8. ДОСТЪП ДО ПРАВНА ПОМОЩ		X		
9. ОСИГУРЯВАНЕ НА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ	X			
10. ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРЕВОДАЧ	X			
11. ОСИГУРЯВАНЕ НА ХРАНА НА ЗАДЪРЖАНИТЕ			X	
12. ВОДЕНЕ НА ДОКУМЕНТАЦИЯТА ПО ЗАДЪРЖАНЕ			X	
13. ОТНОШЕНИЕ НА ПОЛИЦЕЙСКИТЕ СЛУЖИТЕЛИ КЪМ ЗАДЪРЖАНИТЕ ЛИЦА			X	
14. СИГНАЛИ ЗА ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СИЛА		X		

ПРИЛОЖЕНИЕ 2: *Статистика за осъществените наблюдения в периода септември 2007 г.-август 2008 г.*

	Брой РПУ, обект на посещение	Общ брой посещения	Посещения между 7-19 часа	Посещения между 19-7 часа	Посещения през работните дни	Посещения през почивните дни	Интервюирани задържани лица
Варна	8	190	143	47	154	36	51
Бургас	16	254 ⁶	204	50	191	63	29
София	9	136	84	52	97	39	97
Пловдив	6	139	79	60	29	110	40
Плевен	2	81	77	4	73	8	32
Общо	41	800	587	213	544	256	249

⁶ В РПУ - Бургас, посещенията са 191, а в РПУ в област Бургас – 63.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3:

Книга за задържани лица

Съдържание на същинската част

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
№ по ред	Дата и час на задържане	Дата и час на освобождаване на задържаното лице	№ на заповед за задържане и час на довеждане на задържаното лице	Служител, за държалото лице	Име, презиме и фамилия на задържаното лице и ЕГН/номер на идентификационен документ на чужденеца	Причина за задържане	Име и фамилия на служителя, който работи с лицето	Извършени медицински прегледи и час на извършване	Име на лекаря, извършил прегледа/болнично заведение	Състояние на лицето при освобождаването му	Забележки и подпис на началник

1. Номер по ред
2. Дата и час на задържане
3. Дата и час на освобождаване на задържаното лице
4. Номер на заповед за задържане и час на довеждане
5. Служител, задържал лицето
6. Име, презиме и фамилия на задържаното лице и ЕГН/номер на идентификационен документ на чужденеца
7. Причина за задържане
8. Име и фамилия на служителя, който работи със задържаното лице
9. Извършени медицински прегледи – час на извършването (попълва се от медицинското лице)
10. Име на лекаря, който е извършил прегледа/болнично заведение (попълва се от медицинското лице)
11. Състояние на лицето при освобождаването му
12. Забележки (подпис на началник)

Предвижда се книгата да е във формата на съществуващата Книга за задържани лица, т.е. 2 тела.

ПРИЛОЖЕНИЕ 4:

Утвърждавам:

НАЧАЛНИК
..... РПУ-СДП

(.....)

София, 20.... г.

ПРОТОКОЛ ЗА РАЗДАДЕНА ХРАНА НА НЕПЪЛНОЛЕТНИ ЗАДЪРЖАНИ

Долуподписаните получихме от РПУ СДП МВР – гр. София, един пакет храна (за пълнолетни) на стойност лв., всеки от които съдържа:

Закуска 1. кроасан 1 бр. по 0,31 лв. = 0,31 лв.
 2. минерална вода 0,5 л по 0,30 лв.
 3. торбичка 1 бр. по 0.04 лв.

Обяд 1. кроасан 2 бр. по 0,31 лв. = 0,62 лв.
 2. минерална вода 0,5 л по 0,30 лв.
 3. торбичка 1 бр. по 0.04 лв.
 4. вафла „Морени” 1 бр. по 0,38 лв.

Вечеря: 1. кроасан 2 бр. по 0,31 лв. = 0,62 лв.
 2. минерална вода 0,5 л по 0,28 лв.
 3. торбичка 1 бр. по 0.02 лв.

Общо 4,02 лв.

Дата	№ на заповед за задържане	ЕГН	Закуска 8,30		Обяд 15,30		Вечеря 21,00		Забележка
			Приел	Предал	Приел	Предал	Приел	Предал	

ПРИЛОЖЕНИЕ 5:

Утвърждавам:

НАЧАЛНИК
..... РПУ-СДП
(.....)

София 20.... г.

ПРОТОКОЛ ЗА РАЗДАДЕНА ХРАНА НА ПЪЛНОЛЕТНИ ЗАДЪРЖАНИ

Долуподписаните получихме отРПУ СДП МВР – гр. София, един пакет храна (за пълнолетни) на стойностлв., всеки от които съдържа:

Закуска 1. кроасан 1 бр. по 0,31 лв. = 0,31 лв.
2. минерална вода 0,5 л по 0,30 лв.
3. торбичка 1 бр. по 0.04 лв.

Обяд 1. кроасан 2 бр. по 0,31 лв. = 0,62 лв.
2. минерална вода 0,5 л по 0,30 лв.
3. торбичка 1 бр. по 0.04 лв.
4. вафла „Морени” 1 бр. по 0,38 лв.

Вечеря: 1. кроасан 2 бр. по 0,31 лв. = 0,62 лв.
2. минерална вода 0,5 л по 0,28 лв.
3. торбичка 1 бр. по 0.02 лв.

Общо 4,02 лв.

Дата	№ на заповед за задържане	ЕГН	Закуска 08,30		Обяд 15,30		Вечеря 21,00		Забележка
			Приел	Предал	Приел	Предал	Приел	Предал	

ПРИЛОЖЕНИЕ 6:

Книгата за извеждане на задържаните лица извън местата за задържане

преименувана на

Книга за извеждане на задържаните лица

Съдържание на същинската част

№ по ред	Номер на заповед за задържане	Име и фамилия на извеждащия/конвоирация полицейски служител	Цел и час на извеждане на задържаното лице	Дата и час на връщане на задържаното лице	Среща на задържаното лице с адвокат	Нужда от преводач